

E-ISBN: 978-605-2077-17-7

ULUSLARARASI ZANAATTAN SANATA KONGRE VE JÜRİLİ KARMA SERGİSİ 2021

KONGRENİN ADI

ULUSLARARASI ZANAATTAN SANATA KONGRE VE JÜRİLİ KARMA SERGİSİ 2021

TARİHİ VE YERİ

14-16 Aralık 2021- Recep Tayyip Erdoğan Kongre ve Kültür Merkezi, Uşak

ORGANİZATÖR

UŞAK ÜNİVERSİTESİ

KATILIMCI KURUM

Antalya AKEV Üniversitesi, Karabük Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi

KONGRE & SERGİ DÜZENLEME KURULU BAŞKANLARI

Prof. Dr. Murat Mustafa ÖNTÜĞ

Prof. Dr. Kerim ÇETİNKAYA

Prof. Dr. Mustafa YAŞAR

Prof. Dr. Yılmaz YALÇIN

Prof. Dr. Şebnem Ruhsar TEMİR GÖKÇELİ

Prof. Dr. Yalçın Aşkın ÖKTEM

Doç. Dr. Beyhan PAMUK

Dr. Öğretim Üyesi Gülhan PINARLIK

Dr. Öğretim Üyesi Şengül EROL

Öğr. Gör. Gökhan YILDIRIM

DAVETLİ KONUŞMACI

Prof. Dr. Melda ÖZDEMİR

PhD. Sutbayeva RAIKHAN

Sema KANSU

KONGRE DİLİ

Türkçe ve İngilizce

KONGRE FOTOĞRAFLARI

CONGRESS SCIENCE BOARD

Title / Name	University	Country
Prof. Dr. Adem DURU	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Asem NAUŞABAYEVA HEKİMOĞLU	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Birsan ÇİLEROĞLU	Ankara Hacı Bayram Veli University	TURKEY
Prof. Dr. Esin SARIOĞLU	Beykent University	TURKEY
Prof. Dr. İbrahim ÜÇGÜL	Süleyman Demirel University	TURKEY
Prof. Dr. İdris KABALCI	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. İncilay YURDAKUL	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. İsmail Hakkı NAKİLCİOĞLU	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. İsmail Rakıp KARAŞ	Karabük University	TURKEY
Prof. Dr. Juraeu Zafar BATIROVICH	Andijan Machine-Building Institute	UZBEKISTAN
Prof. Dr. Kaan CANDURAN	Hacettepe University	TURKEY
Prof. Dr. Lütfi OZAV	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Lyazzat ATYMATAYEVA	Kazakhstan British Technical University	KAZAKHSTAN
Prof. Dr. Mustafa BOZ	Karabük University	TURKEY
Prof. Dr. Mustafa GÜNAY	Karabük University	TURKEY
Prof. Dr. Muzaffer KURBANOV	Andijan Machine-Building Institute	UZBEKISTAN
Prof. Dr. Nesrin KULADEMİR	Afyon Kocatepe University	TURKEY
Prof. Dr. Neşe Yaşar ÇEĞİNDİR	Ankara Hacı Bayram Veli University	TURKEY
Prof. Dr. Nurgül KILINÇ	Selçuk University	TURKEY
Prof. Dr. Osman ASI	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Ramazan ALTINAY	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Ramazan KAÇAR	Karabük University	TURKEY
Prof. Dr. Selçuk AKÇAY	Afyon Kocatepe University	TURKEY
Prof. Dr. Süleyman GÜNDÜZ	Karabük University	TURKEY
Prof. Dr. Taoufik HRIZI	Monastir University	TUNUS
Prof. Dr. Yalçın Aşkın ÖKTEM	Uşak University	TURKEY
Prof. Dr. Yusuf ARMAN	Dokuz Eylül University	TURKEY
Prof. Dr. Yüksel ŞAHİN	Anadolu University	TURKEY
Assoc. Dr. Ahmad AZMIN	Malezya Bilim University	MALAYSIA
Assoc. Dr. B. SHANMUGAVELU	Pondicherry University	INDIA
Assoc. Dr. Mehmet Hilmi ÖZKAYA	Uşak University	TURKEY
Assoc. Dr. Hüseyin YÖRÜR	Karabük University	TURKEY
Assoc. Dr. Meliha OKTAV BULUT	Süleyman Demirel University	TURKEY
Assoc. Dr. Muhammed Hafız Bin HASSAN	Sains University	MALAYSIA
Assoc. Dr. Müge TARHAN	Uşak University	TURKEY
Assoc. Dr. Müzeyyen Sevtap AYTUĞ	Uşak University	TURKEY
Assoc. Dr. Seval UYANIK	Adıyaman University	TURKEY
Assoc. Dr. Suat ALTUN	Karabük University	TURKEY
Assoc. Dr. Ş. Ebru OKUYUCU	Afyon Kocatepe University	TURKEY
Assoc. Dr. Şefik Baran TARHAN	Uşak University	TURKEY

CONGRESS ORGANIZING COMMITTEE

Title / Name	University
Assoc. Dr. Muhammet AKAYDIN	Uşak University
Assoc. Dr. Mustafa Ali ERSÖZ	Uşak University
Assoc. Dr. Raşit ESEN	Karabük University
Assis. Prof. Beyhan PAMUK	Uşak University
Assis. Prof. Cemal ÖZCAN	Karabük University
Assis. Prof. Emre Vadi BALCI	Uşak University
Assis. Prof. Fatih ÇOLAK	Uşak University
Assis. Prof. Gülhan PINARLIK	Uşak University
Assis. Prof. İbrahim YAVUZ	Afyon Kocatepe University
Assis. Prof. İdris KAYNAK	Uşak University
Assis. Prof. Özer PAMUK	Uşak University
Assis. Prof. Özgür CENGİZ	Afyon Kocatepe University
Assis. Prof. Özgür TARHAN	Uşak University
Assis. Prof. Raşit ARSOY	Kafkas University
Assis. Prof. Rıza KARA	Uşak University
Assis. Prof. Şengül EROL	Uşak University
Assis. Prof. Ümit DEMİR	Afyon Kocatepe University
Lecturer Dilek ASI, PhD	Uşak University
Lecturer Abdullah BÜLBÜL	İstanbul University
Lecturer Alev YILDIRIM	Uşak University
Lecturer Azime CANTAŞ	Afyon Kocatepe University
Lecturer Cahit BİLGİ	İstanbul University
Lecturer Emin PAFTALI	Afyon Kocatepe University
Lecturer Fatih MAZLUM	Afyon Kocatepe University
Lecturer Gökhan YILDIRIM	Uşak University
Lecturer Gürcan TAŞPINAR	Ege University
Lecturer Hakan Cem IŞIKLAR	Uşak University
Lecturer Kamil KARABAŞ	Kocaeli University
Lecturer Özlem Emine DOĞAN	Antalya AKEV University
Lecturer Özlem IŞIKLAR	Uşak University
Lecturer Ramazan SARAÇ	Uşak University
Lecturer Sevcan ÜSTÜN ÇETİN	Uşak University
Lecturer Süleyman Anıl YÜCESOY	Uşak University
Lecturer Veysel AYDOĞDU	Afyon Kocatepe University
Research Assistant Önder YEŞİL, PhD	Uşak University

1st DAY CONGRESS PROGRAM

Uluslararası Zanaattan Sanata Kongre ve Jürili Karma Sergisi 2021 International from Artisanry to Art Congress and Juried Mixed Exhibitions 2021 14-16 Aralık 2021 UŞAK/TÜRKİYE	
14 Aralık 2021 Salı / 14 December 2021 Tuesday	
14:00-15:30	Kongre Açılışı / Açılış Töreni
Salon Hall	Uşak Üniversitesi Recep Tayyip Erdoğan kongre ve Kültür Merkezi BÜYÜK SALON
Açılış Konuşmaları	
Prof. Dr. Şebnem Ruhsar TEMİR GÖKÇELİ, Uşak Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yalçın Aşkın ÖKTEM, Uşak Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Ekrem SAVAŞ, Uşak Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kamile PERÇİN AKGÜL, Antalya AKEV Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Refik POLAT, Karabük Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet KARAKAŞ, Afyon Kocatepe Üniversitesi Rektörü	
Teşekkür ve Plaket Takdimi	
15:30-17:30	Davetli Konuşmacılar
Moderatör	Prof. Dr. İdris KABALCI
Prof. Dr. Melda ÖZDEMİR, Türk Deri Sanatı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, TÜRKİYE PhD. Sutbayeva RAIKHAN, Product Design as The Basis of Productivity of Any Business, Yessenov University, KAZAKİSTAN Sema KANSU, Kültürel Mirasa Dokunuş; Türk Savaş Zırhları, Devlet Sanatçısı, TÜRKİYE	
17:30	Sergi açılışı

2nd DAY CONGRESS PROGRAM

Uluslararası Zanaattan Sanata Kongre ve Jüri Karma Sergisi 2021 International from Artisanry to Art Congress and Juried Mixed Exhibitions 2021 14-16 Aralık 2021 UŞAK/TÜRKİYE		
15 Aralık 2021 Çarşamba / 15 December 2021 Wednesday		
2.GÜN 1.OTURUM		
T2 Salon / T2 Hall		
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Esin SARIOĞLU	
10:00	Geleneksel Osmanlı Tekstillerinden Esinlenen Ev Tekstili Tasarımı-Yastık By Ozbek Markası	Aytül PAPİLA, Nilüfar ALİYEVA
10:15	Geleneksel Tekstil Tekniklerinin Çağdaş Yorumlaması: Sanatçı Olga De Amaral Örneği	Nazan OSKAY
10:30	Sanatsal Dokumalarda Tarihsel Bir Tekniğin Estetik Bir Öge Olarak Değerlendirilmesi	Fatma Yelda GEZİCİOĞLU
10:45	Sanat ve Zanaat (Arts&Craft) Bağlamında El Dokumaları	Dilber YILDIZ
11:00	Geçmişten Günümüze Sanat ve Zanaat Kavramı	Savaş Kurtuluş ÇEVİK
T3Salon / T3 Hall		
Oturum Başkanı	Prof. Dr. Birsan ÇİLEROĞLU	
10:00	Deneysel Deri Yüzeyi Uygulamaları ile Giysi Tasarım Çalışması	Şengül EROL, Elif APA
10:15	Geleneksel Eşme Kilim Motifleri ile Güncel Tasarımlar	Şengül EROL, Eda ERTÜRK
10:30	Origami Tekniği ile İnovatif Elbise Tasarımı	Gülhan PINARLIK
10:45	Moda Tasarımı Eğitiminde Form ve Yaratıcılık İlişkisi,	İtir ARAT, Yüksel ŞAHİN
11:00	Moda Tasarımında Geleneksel Saç Örgüsüne Çağdaş Yaklaşımlar,	Tutku Ceren AKÇAM
T5Salon / T5 Hall		
Oturum Başkanı	Doç. Dr. Gülten KURT	
10:00	Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye 22 Envanter Numaralı Mushafın Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi	Ayşe TANRIVER CELASİN
10:15	Osmanlı Dönemi Çini ve Seramiklerinde Yer Alan Kuş Figürleri Üzerine Bir İnceleme,	Koza KURT KIRTAY
10:30	Islamic Epigraphic Monuments Of Shirvan (11th -18th Centuries),	Habiba Aliyeva MİRPASHA
10:45	Milli Mirastan Evrensel Mirasa, Zanaattan Sanata Türk Ebrusu,	Mustafa Hakkı ERTAN
11:00	Halı Motiflerindeki Semboller Eserlerine Uyarlayan Türk Sanatçılar,	Şuayyip YÜCEL, Ziyan GÜR
T6Salon / T6 Hall		
Oturum Başkanı	PROF. DR. NEŞE YAŞAR CEĞİNDİR	
10:00	Üniversite Sanayi İşbirliği İle Tekstil ve Deri Sektörlerinde Dijital Tasarımların Önemi	Şebnem Ruhsar TEMİR GÖKÇELİ, Beyhan PAMUK, Esra SUNERLİ TOPAN, Nilüfer ÜNAY ÇUBUKÇU
10:15	Dijital Çağda Tekstil Yüzey Tasarımı ve Dijital Teknolojilerin Etkileşimi	Neslihan ÖPÖZ
10:30	Marka Kimliği Vurgusu Olarak Düz Örmede Etnik Desenler: Maxhosa Afrika Örneği	Merve Dilara EROL, İrmak BAYBURTLU
10:45	İç Mekanlarda Dokumaların Kullanımındaki Dönüşümün İncelenmesi	Derya KONUK, Tuğba LEVENT KASAP
11:00	Yeni Jenerasyon Örme Giyim Tasarımında Nostaljik Yaklaşımlar: Yan Yan Örneği	Rana KEFELİ, İrmak BAYBURTLU

İÇİNDEKİLER

İÇ KAPAK	ii
KONGRE KÜNYESİ	iii
KONGRE BİLİM KURULU	iv
KONGRE DÜZENLEME KURULU	v
KONGRE 1. GÜN PROGRAMI	vi
KONGRE 2. GÜN 1. OTURUM PROGRAMI	vii
KONGRE 2. GÜN 2. OTURUM PROGRAMI	viii
KONGRE 3. GÜN 1. OTURUM PROGRAMI	ix
KONGRE 3. GÜN 2. OTURUM PROGRAMI	x
UŞAK ÜNİVERSİTESİ REKTÖR ÖNSÖZÜ	xi
KONGRE AFİŞİ	xii
KONGRE WEB BANNERİ	xiii
DAVETLİ KONUŞMACILAR	xix
KONGRE VE SERGİ ETKİNLİK AFİŞLERİ	xv
KONGRE VE SERGİDEN RESİMLER	xvi
İÇİNDEKİLER	xxviii
BİLDİRİ TAM METİNLERİ	xxix
DAVETLİ KONUŞMACI VE SANATÇI METİNLERİ	xxx

xxviii

BİLDİRİ ÖZETLERİ

Aytül PAPİLA, Nilüfar ALİYEVA <i>Geleneksel Osmanlı Tekstillerinden Esinlenen Ev Tekstili Tasarımı-Yastık By Ozbek Markası</i>	1
Nazan OSKAY <i>Geleneksel Tekstil Tekniklerinin Çağdaş Yorumlaması: Sanatçı Olga De Amaral Örneği</i>	17
Fatma Yelda GEZİCİOĞLU <i>Sanatsal Dokumalarda Tarihsel Bir Tekniğin Estetik Bir Öge Olarak Değerlendirilmesi</i>	26
Dilber YILDIZ <i>Sanat ve Zanaat (Arts&Craft) Bağlamında El Dokumaları</i>	36
Savaş Kurtuluş ÇEVİK <i>Geçmişten Günümüze Sanat ve Zanaat Kavramı</i>	46
Şengül EROL, Elif APA <i>Deneyisel Deri Yüzeyi Uygulamaları ile Giysi Tasarım Çalışması</i>	54
Şengül EROL, Eda ERTÜRK <i>Geleneksel Eşme Kilim Motifleri ile Güncel Tasarımlar</i>	63
İtir ARAT, Yüksel ŞAHİN <i>Moda Tasarımı Eğitiminde Form ve Yaratıcılık İlişkisi</i>	73
Tutku Ceren AKÇAM <i>Moda Tasarımında Geleneksel Saç Örgüsüne Çağdaş Yaklaşımlar</i>	84
Ayşe TANRIVER CELASİN <i>Süleymaniye Kütüphanesi Nuruosmaniye 22 Envanter Numaralı Mushafın Tezhip Sanatı Açısından Değerlendirilmesi</i>	93
Koza KURT KIRTAY <i>Osmanlı Dönemi Çini ve Seramiklerinde Yer Alan Kuş Figürleri Üzerine Bir İnceleme</i>	105
Mustafa Hakkı ERTAN <i>Milli Mirastan Evrensel Mirasa, Zanaattan Sanata Türk Ebrusu</i>	114
Şuayyip YÜCEL, Ziyaşan GÜR <i>Halı Motiflerindeki Sembolleri Eserlerine Uyarlayan Türk Sanatçılar</i>	129
Şebnem Ruhsar TEMİR GÖKÇELİ, Beyhan PAMUK, Esra SUNERLİ TOPAN, Nilüfer ÜNAY ÇUBUKÇU <i>Üniversite Sanayi İşbirliği İle Tekstil ve Deri Sektörlerinde Dijital Tasarımların Önemi</i>	139
Neslihan ÖPÖZ <i>Dijital Çağda Tekstil Yüzey Tasarımı ve Dijital Teknolojilerin Etkileşimi</i>	146
Merve Dilara EROL, Irmak BAYBURTLU <i>Marka Kimliği Vurgusu Olarak Düz Örmeye Etnik Desenler: Maxhosa Afrika Örneği</i>	155
Derya KONUK, Tuğba LEVENT KASAP <i>İç Mekânlarda Dokumaların Kullanımındaki Dönüşümün İncelenmesi</i>	163

Geleneksel Tekstil Tekniklerinin Çağdaş Yorumlaması: Sanatçı Olga De Amaral Örneği

Contemporary Interpretation of Traditional Textile Techniques: The Example of the Artist Olga De Amaral

Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, nazan_oscay@hotmail.com

GİRİŞ

Sanat, insanlığın var olduğu günden bugüne kadar çeşitli şekillerde varlığını sürdürmüştür. Her dönem bulunduğu kültür, toplum yapısı, siyasi görüşler, dini anlayışlar gibi birçok faktör ile birlikte şekil değiştirmiş, yeni akımlar ve anlayışlar meydana getirmiştir. Eser, üretildiği dönemin, toplumun yaşam biçimi, inancı, hatta gelişmişlik ve kültür seviyesine ışık tutan ve aydınlatan bir ayna görevi üstlenmiştir. Sanatçılar da içinde bulundukları tüm etkenlerden etkilenerek sürekli arayışlar içinde bulunmuşlardır (Tümer, 2020).

Sanat olgusu, dönemsel olarak farklılıklar göstermekle birlikte, çağın gerekliliklerine paralel olarak yeni arayışlar içinde olmuştur. Özellikle 20. yüzyıl sanatlarının ortaya çıkmasıyla yeni bir dil kazanan sanat, kendi malzeme ve teknikleriyle sınırlı kalmamış, disiplinlerarası olanaklardan da yararlanmış. Bu anlamda insanoğlunun var olmasıyla hayatının bir nesnesi olan tekstil malzemesi de 20. yüzyılda yaşanan sanatsal dönüşümlerle, sahip olduğu potansiyel fark edilerek kendi sınırlarının ötesinde bir sanat nesnesi olarak kabul görmeye başlamıştır.

Tekstilin sanatsal bir ifade kazanmadan önce zanaat olarak kullanımı, her toplumda farklı bir kültürel gösterge olarak varlığını sürdürmüştür. Dokuma, keçe ve örme ile başlayan geleneksel tekstil teknikleri zaman içerisinde çeşitlenerek *elyafa bağımlı; keçe, ipliğe bağımlı, işleme, oya, dantel, makrame* gibi; *Kumaşa bağımlı; batik, yorgan, yama, aplike* gibi adlandırdığımız *el sanatları* olarak ortaya çıkmışlardır (Öngen, 2016). Bu bağlamda, tekstil sanatçısı Olga de Amaral'ın kullandığı geleneksel tekstil teknikleri, hem tekstil sanatı hem de Latin Amerika'nın kültürel simgelerini görsel bağlamda nitelendirmektedir.

Araştırmanın temel amacı; uluslararası alanda tanınan ve farklı kaynaklardan beslenerek kendisine güçlü bir vizyon oluşturan Amaral'ın çalışmalarını irdelemektir. Söz konusu değerlendirmede; sanatçının sanatsal yaklaşımı ve kullandığı farklı tekstil tekniklerinin, 20 ve 21. yüzyılın getirdiği yenilikler ışığında analiz edilmiştir.

Tarihsel Süreçte Tekstil Sanatına Genel Bir Bakış

Sanatın diğer disiplinlerinden farklı olarak, tekstilin görünümü çok özel bir olgudur. Çünkü geçmişten bu yana hayatın zorunlu bir nesnesi konumunda olan tekstil; günlük yaşantının kültürel kodlarını taşıyan, yeni olasılıkları ve ifade biçimlerini araştıran çağdaş bir yaratıya dönüşmüştür.

Tekstil, tarihsel süreç içerisinde irdelendiğinde; her dönemin kendi dinamikleri içerisinde evrilen, zanaat- sanat ilişkisi arasında köprü kuran bir anlatım biçimi olarak varlık göstermektedir. Bu nedenle tekstilin insan hayatındaki rolü; *sadece işlevsellik boyutuyla sınırlı değildir; sosyal, kültürel, psikolojik temelleri de bulunmaktadır*. Bu nedenle tekstil alanında yaratıcılık sosyal ve ekonomik şartlar, çevre ve sağlık konuları, yaşam tarzları, sosyal alışkanlıklar, moda, iklim

değişiklikleri, çoklu kültürel etkiler, siyasi ve hukuksal olaylar, sanat alanları ve teknolojik gelişmelerden etkilenmektedir (Gürcüm ve Yıldırım, 2017).

Tekstilin sanat olarak kabul edilmesi doğrudan bir tarihi işaret etmese de kaynaklar; Avrupa’da tapestry duvar halılarının tekstilin sanat olarak değerlendirilmesinde önemli rol oynadığını göstermektedir. Çünkü her dönemin şartlarına uygun olarak ressamalara çizdirilen resimsel taslaklar, tapestry dokuma ustaları tarafından, dokuma tezgâhında, kilim tekniğiyle dokumaya aktarılmıştır. “Dokuma tekniği ve kullanılan lif cinsleri ve renklendirme yöntemleri coğrafi bölge ve toplumların yaşayış biçimlerine göre farklılıklar gösterse de değişmeyen ortak yön, el dokumacılığı özelliğini taşıyor olmasıdır” (Arslan, 2018). Bu açıdan bakıldığında, dönemin ünlü ressamlarının tasarladığı resimlerin estetik değerlerinin ipliklere aktararak yeniden üretilmesi, tekstilin sadece işlevsel değil aynı zamanda sanatsal değeri de yüksek bir nesne olduğunu göstermektedir.

Sanatsal kullanımı Orta Çağ’daki tapestryler ile başlayan tekstil, 20. yüzyılda kurulmuş olan Rusya’da Konstrüktivizm Akımı ile Almanya’da ise Bauhaus Okulu çatısı altında farklı bir boyut kazanmıştır. Çeşitli toplumsal olayların yaşandığı bu dönemde, yeni bir dünyanın inşasını gerekli gören sanatçılar, işlevselliğe önem vermiş, bu neticede sanatın içeriği ve felsefesinde bir takım değişiklikler yapmışlardır.

Bauhaus Okulu’nun kurucusu olan Walter Gropius bu noktada “yapı” evi adını verdiği Bauhaus’u bir tür atölye okul olarak tasarlamış ve bu yönde bir zemin hazırlamıştır. Gropius, sanatçı ve zanaatçı birlikteliğini ön plana çıkararak, uygulamalı ve güzel sanatlar arasındaki ayrımı ortadan kaldırmayı hedeflemiştir (Antmen, 2008). Bu bağlamda Gropius, kurulan dokuma atölyesinde de oldukça başarılı işlerin çıkmasına öncülük etmiştir.

Geleneksel motif ve desenlerin öğretildiği atölyede, özellikle kadınlar aktif rol oynamıştır. Kadınlar, diğer atölyelerde olduğu gibi geleneksel dokuma tekniği ile endüstriyel geleneği bir arada kullanan anlayış ekseninde yenilikçi çalışmalar ortaya koymuşlardır. Atölyede renk teorisinde aktif rol alan Paul Klee ve iki boyutlu geometrik kompozisyonları sayısal değerlerle ifade ederek dokuyan öğrencileri, endüstriyel dokuma tekniklerine tasarım ögesini sokarak örnek teşkil eder nitelikteki soyut çalışmaları ile dikkat çekmiştir. Dokuma ustaları olarak Anni Albers, Otti Berger, Johannes Itten, Georg Muche, Lilly Reich ve Gunta Stölzl sanatsal yapıtlar üretmenin yanı sıra atölyede dersler de vermişlerdir.

Bauhaus Okulu’nda verilen söz konusu eğitimle birlikte tekstil sanatı dönemsel olarak yeni bir yaratım sürecine girmiştir. Sanatçıların, farklı malzemeler kullanarak deneysel yüzeyler oluşturmaları, Bauhaus ekolü ile başlamıştır. Bauhaus’da kazanılmış bu deneyim sonraki dönemlerde tekstil sanatının evrilmesinde büyük etki yaratmıştır. Bu bağlamda söz konusu yenilikler ışığında, 1960’lı yıllarda yaşanan dönüşümler tekstil sanatının yaratıcı disiplinler arasında beklenmedik bir çıkış yapmasına yol açmıştır. Çünkü bu yıllarda tekstil sanatında doğal lif özlerinin yanı sıra yaşanan teknolojik gelişmelerin sağladığı; cam, ahşap, kâğıt ve benzer materyaller de kullanılmaya başlanmıştır. Bu sayede tekstil sanatı, bilinenin dışında form verilebilen sanatsal bir disipline dönüşmüştür.

Tekstil sanatı açısından önemli olan bir diğer önemli atılım ise Jean Lurçat’ın girişimleriyle, iki yılda bir düzenlenen Lozan Tapestry Bienali olmuştur. Düzenlendiği otuz yıl süresince, sanatçıların yarattığı yenilikler üzerinden fikir alış-verişini sağlamış ve geleneksel tapestrylerden tekstil sanatına doğru çağdaş, serbest tekstillerin oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Bütün bu yenilikler ekseninde; 20. yüzyıl tekstil sanatçıları eserlerinde geleneksel malzeme ve ötesine geçerek; yaratıcılığı, estetik değerleri de eserlerine yansıtarak daha özgün ve çağdaş

üretimler gerçekleştirmişlerdir. Akbostancı'nın da ifade ettiği gibi; "Tekstil sanatçısı, aynı zamanda kullandığı tekstil materyallerini çok iyi tanıyan ve ulaşmak istediği plastik değere göre elyafı bilinçle yönlendirebilen bir tasarımcıdır. Tekstil elyafının yapısal plastik özellikleri ve tekstil sanatçısının bu yapıyı tanıyan ve kontrol edebilen konumu: serbest tekstillerin bağımsız bir plastik sanat dalı olarak gelişiminde etkin rol oynamıştır" (Akbostancı, 2000).

Sayırsız görsel olanakları ve zengin tarihi ile varlığını devam ettiren tekstil sanatçılarının, kumaş ve iplik materyalleriyle uğraşırken büyük farklılıklar sergilemesi şaşırtıcı değildir.

21. Yüzyılın Tekstil Sanatına Sağladığı Olanaklar

21. yüzyılda yüksek bir seviyeye ulaşmış olan teknoloji ve değişen yaşam koşulları, sanatın bütün alanlarını etkilemiştir. Yeni malzemeler, teknikler ve araçların kullanılması ile kalıplaşmış birtakım anlayışlar yerini farklı deneyimlere bırakmıştır. Bu bağlamda sanatçılar, gelişen ve değişen dünya düzeninde daha özgün bir ifade alanı bulmaya çalışmışlardır. Hatta sanatın sınırları o kadar genişlemiştir ki her türlü malzeme interdisipliner olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu minvalde, insan uygarlığının en eski uğraşlarından biri olan tekstil de 21. yüzyılda yaşanan teknolojik gelişmelerden faydalanmıştır. Bu dönemde sanatçılar, farklı üslup, teknik ve malzeme üzerinden yoğunlaşarak duygularını özgür bir biçimde ifade etme alanı yaratmışlardır. Ayrıca teknolojik alanda yaşanan bu gelişmeler, tekstil sanatçılarına yeni yaklaşım ve bakış açıları kazandırmıştır. Tekstil sanatının zaman içerisindeki gelişim ve değişimini Selda Kozbekçi (2019) şu ifadelerle anlatmaktadır: "...Bu yönlenmeler geleneksel tekstil tekniklerin yanı sıra disiplinlerarası yöntemlerle yenilikçi ifade biçimlerinin sunulmasına ve kavramsal sanata eğilim göstererek teknolojik imkânlar ile yeni yorumlar aranmasına olanak sağlamaktadır".

Kozbekçi'nin de belirttiği üzere tekstil sanatçıları, yeni malzeme ve teknikler kullanırken malzeme, yapı ve form ilişkisi kurulabildiği, deneysel çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu sayede sanatçılar, uygulama sırasında kendilerine özgü teknikler geliştirebilmiş ve sınırsız ifade olanağı yaratabilmişlerdir.

Tekstil Sanatına Olga de Amaral'ın Ekseninde Bakış

Farklı dönemler içerisinde evirilen tekstil, zamanla yaşanan bu gelişmeler ışığında sadece kendinin değil diğer sanat alanlarının da hem öznesi hem de nesnesi durumuna gelmiştir. Bu açıdan bakıldığında lif sanatına dönüşen tekstil, plastik sanatlar içerisinde yaşanan değişimlere paralel olarak bir ilerleme kaydetmiştir. Bu nedenle yaşanan toplumsal, ekonomik, politik-kültürel olaylardan ve teknolojik gelişmelerden etkilenen plastik sanatlar kadar tekstil sanatı da etkilenmiş ve faydalanmıştır.

Dünya kültürleriyle etkileşim halinde olan tekstil sanatçıları, kendi imgelerini ve hayal güçlerini kullanarak sanatsal tekstil ürünleri ortaya koymuşlardır. Estetik beklentileri karşılayan, geleneksel anlatıları, çağdaş bir ifade diliyle ele alan tekstil sanatçıları, zanaat ve teknoloji arasında köprü kurarak, yeni yaklaşımlar sergilemişlerdir. Bu bağlamda; sanatçı Olga de Amaral'ın çeşitli malzemeleri birlikte kullanımı, üretim teknikleri, sanat ve estetik konuları çerçevesinde yorumladığı eserleri oldukça dikkat çekicidir.

21. yüzyılda teknolojinin sağladığı olanaklar çerçevesinde sanatçılar daha fazla denemeler yaparak yeni arayışlara yönelmişlerdir. Bu konuda özellikle her dönemin olanaklarını oldukça başarılı bir biçimde kullanan Amaral'ın dokuma tekniğini kullanarak başladığı çalışmalarını,

2000'lere gelindiğinde zanaat- sanat ve teknoloji birlikteliği açısından zirveye taşındığı görülmektedir.

Olga de Amaral 1932 yılında Kolombiya'nın Cundinamarca eyaletinin başkenti Bogotá'da Antioquia bölgesi kökenli bir ailede dünyaya gelmiştir. Olga de Amaral beş kız kardeşi ve iki erkek kardeşiyle birlikte gelenekçi ve dindar bir ailede yetişmiştir. Liseden mezun olmasının ardından, 1951-1952 yıllarında yine Bogotá'daki Cundinamarca Yüksekokulu'nun Mimari Tasarım bölümünde eğitim almıştır. Buradan mezun olmasının ardından, geleceğin tekstil sanatçıları arasında girecek olan Amaral, aynı okulun Mimari Çizim Fakültesi'nin de bir yıl yöneticiliğini üstlenmiştir (Editors, 2019; Porter, 2014).

1954 yılında, Amaral Columbia Üniversitesi'nde İngilizce eğitimi almak üzere New York'a gitmiş, 1954 ve 1955 yıllarında Michigan'ın Bloomfield Hills kentinde bulunan Cranbrook Sanat Akademisi'nde tekstil sanatı üzerine eğitim almıştır. Olga de Amaral, bu akademideki öğrenciliğini şu şekilde anlatmaktadır:

“Cranbrook'taki tekstil atölyesinde pencereye karşı yerleştirilmiş sekiz dokuma tezgâhı bulunuyordu. Bunlardan biri, köşede olanı, bir yıl boyunca benim yuvam olacaktı. Orada yalnız başıma en özel anlarımı yaşadım; renkler, renklerin gücü hakkındaki kesin görüşlerim de burada ortaya çıktı; renkleri sanki onları ellerimde tutarak hissediyormuşçasına sevdiğimi hissetmeye başladım. Renklerle konuşmayı da öğrendim. Renklerin ruhunu ellerimde hissetme deneyimimi bugün özlemle hatırlıyorum” (Amaral, 2015).

Lozan Bienali'nin öncü isimlerinden biri olan Olga de Amaral, mimarlık eğitiminden sonra 1926 yılında Amerika'da kurulan Cranbrook Sanat Akademisi'nde aldığı tekstil eğitimiyle geleneksel kaygıları, uluslararası gelişmelerle birleştirmiştir. Sanatçı, 1960'larda ve 70'lerde tekstil alanındaki çalışmalarıyla uluslararası alanda tanınan Güney Amerika'daki birkaç sanatçıdan biri olmuştur. Amaral, ayrıca Savaş sonrası Latin Amerika Soyutlamasının geliştirilmesinde önemli bir uygulayıcı olarak da kabul edilmiştir.

Eşi Jim Amaral ile birlikte açmış oldukları tekstil atölyesini ziyaret eden Jack Lenor Larsen, Amaral'ın bu alanda tanınmasında oldukça katkı sunmuştur. Çağdaş anlayış ile gelenekselin sentezini oluşturup teknolojiyi kullanarak eserler üreten tekstil sanatçısı Amaral, tekstil sanatını;

“Tekstil tasarımı alanındaki en yeni akımları pek bilmiyorum. Bana öyle geliyor ki sanatsal olarak dokuma yapanlar kendilerini ancak kısmen elyaf zanaatıyla ilişkilendiriyorlar ve benim düşünceme göre bunun hiçbir anlamı yok. Sanatçıların kendilerini kesinlik, matematik, renk teorisi ile ilişkilendirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Dokunan şey gelişigüzel ortaya çıkmaz, tam tersine – son derece hesaplı bir şekilde yaratılır. Ben bunu yapamıyorum çünkü eğitilmiş değilim ve bir soyutlamanın ortasında çalışıyorum. Nihayet, benim eserlerim yaşam hakkında, şeylerin ruhu hakkında hissettiklerimi anlatmanın bir yolundan başka bir şey değil” (Amaral, 2015) ifadeleriyle anlatarak, tekstilin salt kendi içerisinde değil, diğer disiplinlerle de yakın ilişki içinde olduğunu altını çizmiştir.

Olga de Amaral'ın erken dönem eserlerinin niteleyen şey, görece geleneksel kabul edilen duvar dokumalarıdır; bu eserler yine de biçimsel deneySELLİKLER yoluyla sanatçının kendi bireysel dilini oluşturmaya dönük arayışını ortaya koymaktadır. 1960'ların sonlarında ise heykel, enstalasyon, soyut sanat ve kavramsal sanat kategorilerinde sergilenmeye başlamıştır.

Resim 1. Olga de Amaral, Multicolor (Çok Renkli), 200x80 cm, yün, pamuk ve keten, 1969.

Canlı renkler, cesur bileşimler, dokumanın yapısını ve eşiklerini keşfeden tarz, Olga de Amaral'ın bu dönemdeki küçük ölçekli erken dönem eserlerinin bir kısmının temel özellikleri olarak yorumlanabilir. Yaptığı ilk dönem çalışmalarını geleneğin ötesine taşıyarak; birlik, kavram ve temsil ifadelerini yeniden tanımlamaktadır. Sanatçının, *Multicolor (Çok Renkli)* (Res.1) isimli eseri incelendiğinde, dokumanın sadece çözgü ve atkılı ipliklerinin kesişmesi olmadığı, hacim ve biçim ile birer heykele dönüştüğü görülmektedir.

Resim 2-3. Olga de Amaral, Muros Tejidos 82 (Dokuma Duvarlar), 300x100 cm, yün ve at kılı, 1972.

1970'lere gelindiğinde sanatçının, dokumada bir dizi yeni deneysel teknikler uygulamaya başlayarak büyük boyutlu tekstil heykeller ürettiği gözlenmektedir. Bu eserlerinde kullanmış olduğu dokuma şeritler ve sarmal ipliklerin birlikteliğiyle örgüye benzer bir doku yüzeyi oluşturmuştur. *Muros Tejidos 82 (Dokuma Duvarlar 82)* (Res.2-3) isimli çalışmasında, toprak tonları ve kafes benzeri bir yapı ile asırlık İnka duvar halılarına atıfta bulunmuştur.

Zanaatkârlığı esas alarak birçok disiplini kapsayan çalışmalar üretmek Amaral'ın vizyonunu güçlü bir şekilde etkilemiştir. Bu bağlamda her dönem farklı teknik ve materyaller denemeye başlayan Amaral, 1980'lerde de coşkulu deneysellik ile yeni materyalleri kullanmıştır. Sanatçı bu dönemde; Kyoto'daki Ulusal Modern Sanatlar Müzesi'ndeki bir sergisi için Japonya'ya gerçekleştirdiği ziyarette, kırık çömleklerin altınla onarılmasına dayanan bir Japon sanatı olan Kintsugi'den ilhamla altın ve tutkallı alçının kullanımını keşfetmiştir. Böylece Amaral'ın altını hem bir materyal hem de bir renk olarak kullandığı dönem başlamıştır.

1983 yılında Riscos (Kayalıklar ve Altın) serisine başlayan Amaral; bu çalışmalarda doğrusal, dikdörtgen form ve yukarıdan aşağıya bağlı kayışlar aracılığıyla kısıtlı bir hareket hissi veren eserler üretmiştir.

Resim 4-5. Olga de Amaral, Riscos 2 (Kayalıklar ve Altın 2), 230x220 cm, at kılı, lif, boya ve altın varak, 1985.

Bu çalışmada sanatçı, bölünmüş dikey bantlar ile *İnka* Medeniyetinde dokümanter işleviyle veri toplamak, zaman ve işlerin kayıtlarını tutmak için kullanılan *Inca Quipus* (khipus/konuşan düğümler) kayıt aygıtlarına atıfta bulunmaktadır. İnka Medeniyetinde renkli ve/veya pamuk iplerinden oluşturulan Quipus, *düğüm* ve *hesap* anlamına gelmekte olup, kullanılan bir kayıt ve hesap sistemidir. Riscos serisindeki eserler, çoğunlukla dikdörtgen formlardadır ve yukarıdan aşağıya sarkan dikey zincirli, dalgalı örgülerin aksine hareket hissi, neredeyse kinetik bir etki yaratmaktadır. Bu görünüm lif yapısındaki olasılıklara ve değişikliklere dayalıdır (<https://womanarthouse.com/2021/03/27/olga-de-amaral/>).

Olga de Amaral, Riscos serisinin yanında Tejidos policromos, Tierras, Tablas, Entornos, Cestas lunares, Lienzos ceremoniales, Alquimias ve Montañas gibi farklı dizileri de 1980’li yıllarında gerçekleştirmiştir.

1990’larda altın varak uygulamalarına ek olarak, soyut ve şematik kompozisyonlar oluşturan, akrilik detaylar eklediği yeni çalışmalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Dokuma şeritler üzerinde kullandığı altın varaktan elde ettiği sert yüzeyden faydalanarak daha geometrik formlar da yakalamıştır (Res. 6).

Resim 6. Olga de Amaral, Estela 19, 180x80 cm, keten, gesso, gümüş ve altın varak, 1996.

1996’da başlayan *Estela* dizisinde de diğer serilerde olduğu gibi bir dışavurum söz konusudur. Estela isimli çalışma serisi; İspanyolcada “yıldız” anlamına gelen “estrella” ile “kumaş tan yapılma giysi” anlamına gelen “es tela” sözcüklerinin birleşimle anlam kazanmaktadır.

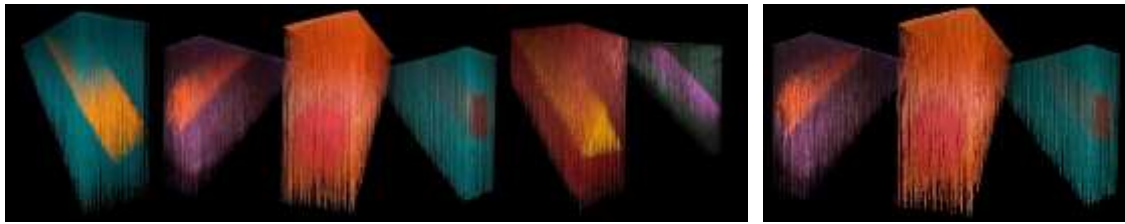
(https://stringfixer.com/tr/Olga_de_Amaral). Bu serinin her bir parçası, bilinmeyen bir tarihe işaret eder gibi sırlarla dolu bir varlık olarak uzamda yer alan taşlar olarak değerlendirilebilir.

Zeminden farklı yüksekliklerde ve açılarda konumlandırılmış eserler, her bir tarafının yüzü bir başka yöne bakacak şekilde grup halinde sergilendikleri için üç boyutlu bir görünüm kazanmaktadırlar. Bu yapıtların yarattığı etki, eski uygarlıkların kalıntılarının dayanıklılığını hissettirmekle birlikte akışkan görünümlü ve kalıcı olabilen katı yüzeylere sahip olmaları nedeniyle algıda yanılsamalar uyandırmaktadır.

Amaral'ın eserlerinin, parıldayan mozaikleri, taş duvar bezemeleri, Orta Çağ'dan kalma zincirleri, Barok kiliseleri ve onları çevreleyen ışığı çarpıcı biçimde yansıttığı dikkat çekmektedir. Sanatçı tarafından 90'larda üretilen bu eserler, 21. yüzyılda da mekân-nesne ilişkisi ekseninde farklı biçimlerde yorumlanmıştır.

Her dönem bir takım seriler üzerine çalışan sanatçı, 1990'larda da Vesitigios, Ríos, Puertas, Pueblos, Cajas, Umbras, Bosques, Segmentos, Mementos, Imágenesperdidas, Entornosquietos, Sombras, Lunas, Paisajesheredados, Estelas veProsave Solescuadrados şeklinde ismi birbirinden farklı seriler üzerinde çalışmıştır.

2000'lerden sonra Olga de Amaral, tekstil sanatı içinde kendi görsel diline öncülük etmiştir. Renk, biçim, malzeme, kompozisyon ve mekânla ilgili radikal deneyleri, ortamın sınırlarına meydan okuyan bir mimari bileşene dönüşmüştür. Resim 7-8'de görülen *Brumas (Sisler)*, isimli serisinde iplikleri birer geometrik forma dönüştürmenin ötesinde, mekânla kurduğu ilişkide âdete bir illüzyon atmosfer yaratmıştır.

Resim 7-8. Olga de Amaral, *Brumas (Sisler)*, ahşap üzerine akrilik, gesso ve pamuk, 2013.

Amaral, pamuk ipliğini diğer malzemelerle deneysel ve yenilikçi yöntemlerle birleştirerek dönüştürmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde sanatı, Latin Amerika avangardı, el sanatlarının feminen rönesansı olarak görülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak; Olga de Amaral, kullandığı teknik, malzeme ve mekânlarla, iki boyutlu tekstilleri üç boyutlu nesnelere dönüştüren ve böylece sınıflandırmanın ötesine geçen eserler yaratan tanınmış bir tekstil sanatçısı olduğu kabul gören bir gerçekliktir. Amaral'ın eserlerinde, varoluşsal ve tarihsel bir karakterin önemli fikirlerinin ve yorumlarının cisimleştiği gözlenmektedir.

Sanatçının dokuma heykelleri, at kılı ve altın varak gibi çeşitli malzemeler kullanılarak ömür boyu süren deneylerin ve materyal arayışlarının sonucu olarak değerlendirilmelidir. Amaral kendi kimliğini oluşturan, Kolombiya'nın tarihini ve kültürel mirasını ön plana çıkaran benzersiz bir görsel soyutlama dili oluşturmıştır. Her dönem farklı teknik, malzeme ve hikâyeden beslenen Amaral'ın özellikle altın varak kullanımı; eserlerine hem tutkulu hem de atalardan kalma bir anlam kazandırmaktadır.

Amaral'ın eserlerinde değindiği bir diğer önemli konu ise renk temelli soyutlamadır. Sanatçı, ipliklerin düzenleniş şekli sayesinde derinlik ve belirli bir iç hareket kazanan geniş renkli tekstil eserleri yaratmıştır. Sanatçının yapıtlarında özellikle iplik katmanlarının üst üste binmesi, onları Op Art'ın estetiğiyle birleşik, havadan bir ışık- gölge oyununa dönüştürmektedir.

Yapılan bu çalışma kapsamında eserleri analiz edilen sanatçı Olga de Amaral, kullanmış olduğu zanaat, sanat, teknoloji, mekân ve kültürel dokuların birlikteliği ile tekstilin tarih boyunca anlatımsal bir role sahip olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Sanatçı, çalışmalarına sanatsal bir perspektiften bakarak aynı zamanda süreçlerini zanaatın takdirine dayandırmaktadır. Sanat eserleri ise zanaat teknikleri ve malzemelerinin yardımıyla zihinsel çağrışımları tasvir etmektedir.

Üzerine sayısız çalışma yapılan tekstilin bir kez daha sadece bir günlük kullanım ürünü ya da nesnesi değil aynı zamanda plastik dilinin oldukça güçlü, tarihe ışık tutan, kolektif bilinçaltını yansıtan bir anlatım aracı olduğu Olga de Amaral'ın eserlerinden de anlaşılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akbostancı, İ. (2000). Plastik Sanatlarda Tekstilin Yeri, *Ev Tekstili, Dergi* 6 (24), 69.
- Amaral, D. (2015). *Olga de Amaral: el manto de la memoria*, (2.bs.). España: Amaral Editores.
- Antmen, A. (2008). *20. Yüzyıl Batı Sanatında Akımlar*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Arslan, C. (2018). Lif Sanatına Kuramsal Bakış, *The Journal of International Lingual, Social and Educational Science*, 4(1), 86-97.
- Editors, P. (2019). *Great Women Artist*, (1. bs.). New York, New York, ABD: Phaidon Press Ltd.
- Gürcüm, B.,H. ve Yıldırım, R. (2017). Tekstil Tasarımında Sanatın Esin Kaynağı Olarak Kullanılması: Neo-Plastisizm
Örneği, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(39),3209-3233.
- Meriç, D., Kozbekçi Ayranpınar, S. (2019). Gelenek-Gelecek İlişkisinin 21. yüzyıl Tekstil Sanatına Kavramsal Açıdan
Yansımaları, 37, 417-428.
- Porter, J. (2014). *Fiber: Sculpture 1960-Present*, Germany: Prestel Publishing.
- Öngen, A. G. (2016). Geleneksel Tekstil Teknikleri Işığında Günümüzün Giyilebilir Sanat Algısı. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 5(24), 1237-1254.
- Tümer, F. (2020). *Sanat ve 21. yüzyıl*, Ankara: Fa Yayınları.

İnternet Kaynaklar

- <https://womanarthouse.com/2021/03/27/olga-de-amaral/> (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- https://stringfixer.com/tr/Olga_de_Amaral (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- <https://news.artnet.com/art-world/artnet-asks-textile-artist-olga-de-amaral-145912> (Erişim Tarihi: 01.12.2021).
- <https://cranbrookartmuseum.org/exhibition/olga-de-amaral-to-weave-a-rock/> (Erişim Tarihi: 01.12.2021).

Görsel Kaynaklar

- Resim 1.** <http://fiberartgallery.altervista.org/olga-de-amaral/> (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- Resim 2-3.** <https://www.bonhams.com/auctions/24047/lot/37/> (Erişim Tarihi: 11.12.2021).
- Resim 4-5.** <https://www.richardsaltoun.com/content/feature/163/artworks-19741-olga-de-amaral-riscos-y-oro-2-crags-and-gold-2-1985/> (Erişim Tarihi: 11.12.2021).
- Resim 6.** https://stringfixer.com/tr/Olga_de_Amaral (Erişim Tarihi: 10.12.2021).
- Resim 7-8.** <https://theartwolf.com/es/exposiciones/olga-amaral-mfah-2021-es/> (Erişim Tarihi: 10.12.2021)